

Nr 242.

Av herr **Nilson, Karl August**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring.

Ehuru jag är förvissad om, att det initiativ, som, genom framläggandet av Kungl. Maj:ts proposition nr 165, tagits till förmån för de värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, skall mottagas med största tacksamhet och erkännande från alla dem, som därav beröras, är jag dock lika förvissad om, att förslaget icke täcker det föreliggande behovet och icke ger full rättvisa åt den kategori medborgare, som här avses.

Det är på två punkter jag anser förslaget brista:

dels beträffande den föreslagna fredstjänstgöringens längd och

dels beträffande dessa samvetsömmas rättsliga ställning i händelse av krig.

Vad då den första punkten angår, så torde väl nu vara fastslaget att här ifrågavarande värnpliktige, *vars samvetsbetänkligheter grunda sig på religiös övertygelse*, på intet sätt förbrutit sig mot samhället och därför icke heller kan ha givit anledning till ett särskilt pålagt »straffarbete», som, förutom det orättvisa som ligger i denna förlust av medborgerlig likställighet inför lag, kommer att vålla den, som drabbas därav, synnerligt kännbara ekonomiska och samhälleliga förluster och obehag.

Så t. ex. samvetsömma studenter, som med 257 dagars förlängt civilt arbete skulle få gällda sin trohet mot vad de funnit Gud och deras samvete bjuda dem. Denna förlängning kan ju göra för dem ett helt studieår och vad det betyder ekonomiskt och i befordrings- och andra framkomsthänsenden, torde inte vara svårt att förstå.

Då väl emellertid det icke här kan vara fråga om att ådöma ett straff, återstår endast det andra uppgivna skälet: att förebygga simulation.

Men hela lagförslaget bygger ju på att så noggranna undersökningar

beträffande de sökandes personer, förhållanden och motiver genom inskrivningsrevisionens försorg skall kunna vidtagas, att faran för sådan simulation skall vara, så långt möjligt, utesluten. Att likvisst då, när man anser saken fullt klar och att simulation icke föreligger, pålägga ett så högst tyngande extra arbete, kan väl knappast få anses samhället värdigt eller med samhällets intressen och grundlagar förenligt.

Och även från samhällelig-militär synpunkt sett synes mig åtgärden betänklig. Genom den åsyftade lagbestämmelsen komme ju att ges belägg för den felaktiga och farliga åsikten, att den militära fredstjänstgöringen är så tung och svår, att i jämförelse därmed ett strängt civilt arbete gott kan vara 50 procent längre för att uppväga det militära. Skulle det icke fastmer ligga i samhällets intresse, att bibringa de unga den tanken, att värnplikts tiden vore en angenäm och för vidkommande synnerligt fördelaktigt använd tid? Det skall ju vara en »medborgerlig fälthögskola», har det sagts.

Hur jag än ser saken kommer jag till det resultatet, att ifrågavarande samvetsömma icke böra åläggas längre civilt arbete än det sammanlagda antalet dagar för motsvarande militärtjänst.

Däremot har jag ingenting att invända mot, att genom förevarande lag eller de av Konungen utfärdade särskilda bestämmelserna ett kännbart vite pålägges personer, som på grund av falska och vilseledande uppgifter erhållit befrielse från militärtjänstgöring.

Beträffande så de samvetsömmas ställning vid inträffande krig innehåller ju det föreliggande förslaget ingenting därom i själva lagtexten. Saken beröres allenast helt kort i departementchefens motivering med orden: »Meddelat tillstånd, varom här är fråga, bör sålunda gälla tillsvidare även efter ett krigsutbrott.» Vore eller bleve nu denna motivering lag, så vore kanske icke mycket att däremot anmärka; men så blir ju ingalunda förhållandet. Detta i all synnerhet, som fortsättningen av motiveringen i samma stycke genom orden: »på vad sätt dessa värnpliktiga under krigstid skola tagas i anspråk för statens behov, torde *då* bliva föremål för statsmakternas särskilda prövning», så gott som tar tillbaks vad den första satsen lovar och skjuter allt på framtiden och därtill en så olämplig framtid, som sedan krig redan har utbrutit.

Har man nu en gång kommit fram till, att ifrågavarande samvetsömma skola befrias från vapenövning och militärarbete i fredstid, så bjuder väl konsekvensen, att samma regel skall gälla i krigstid, så mycket mera, som dels å ena sidan det strider mot allt förnuft att sända ut oövat manskap i stridslinjen och dels å andra sidan för dessa samvetsömma är än mer trängande att befrias från krigsarbetet.

Men om man, såsom väl får anses antagligt, i departementchefens motivering får utläsa, att statsmakterna icke kunna ha en tanke på att sända ut berörda samvetsömma i kriget, då synes det mig, att detta tydligen bör utsägas även i lagtexten och ej lämnas åt det ovissa. Ett sådant lagfästade av denna klara princip skulle förvisso åt dessa samvetsömma ge en känsla av visshet och trygghet, som icke kan nog högt värdesättas.

På grund av vad jag sålunda anført får jag vördsamt hemställa,

1:o att § 3 i Kungl. Maj:ts förslag till lag om värnplikliga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnplikts-tjänstgöring, måtte få följande ändrade lydelse:

»Värnpliktig, vilken erhållit tillstånd att fullgöra värnplikten på sätt i § 1 a) angives eller att, enligt vad i § 1 b) sägs, i stället för värnplikts-tjänstgöring utföra civilt arbete, är skyldig att under fredstid i en följd tjänstgöra ett antal dagar, som är lika med det sammanlagda antalet dagar, varunder tjänstgöring i fredstid enligt § 27 mom. 1 A eller B samt mom. 3 ävensom § 36 mom. 1 värnpliktslagen åligger rytteriet, fält- och positionsartilleriet samt fältingenjör- och fälttelegraftrupperna tilldelade värnplikliga»;

2:o att i lagen infogas en ny § med bestämmelse om, att vad för sådan värnpliktig gäller vid fredstjänstgöring, gäller också vid händelse av krig.

Och hemställes att vederbörande utskott benäget måtte närmare utforma och i lagen inpassa denna bestämmelse.

Stockholm den 17 mars 1920.

K. A. Nilson.

I motionens syfte instämma:

Axel Vindahl.

Axel Modig.

Olaus Pettersson.

S. M. Petterson.

